

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE SAĞLIK

Şevkat BAHAR ÖZVARIŞ*

Öz: Toplum ve Hekim Dergisi'nin bu dosyasında, önlenabilir önemli bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilen, dünyada milyonlarca kadın ve kız çocuğunun yaşamını ve sağlığını etkileyen, ağır bir insan hakkı ihlali olan Kadına Yönelik Şiddet, dünya ve ülkemizdeki durum bağlamında tüm yönleriyle ele alınmış ve bu konuda mücadele kapsamında iyi uygulama örnekleriyle zenginleştirilmiştir.
Anahtar Sözcükler: Kadına yönelik şiddet, ev içi şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, iyi uygulama örnekleri

Violence Against Women and Health

Abstract: In this issue of journal *Toplum ve Hekim/Community and Physician*, *Violence Against Women*, which is an important preventable public health problem, affects the lives and health of millions of women and girls in the world, and is a serious human rights violation, is discussed in all its aspects in the context of the situation in the world and in our country, and it has been enriched with examples of good practices within the scope of the struggle.
Key words: Violence against women, Domestic violence, Gender-based violence, Good practice examples

Kadına yönelik şiddet, kökleri toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan önemli bir halk sağlığı sorunu ve milyonlarca kadın ve kız çocuğunun yaşamını ve sağlığını etkileyen, insan haklarının ağır bir ihlalidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetin kabul edilebilirliğine ilişkin normlar, kadına yönelik şiddetin temel nedenidir. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık birbirleriyle çok yakından ilişkilidir. Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının sürdürülmesiyle ilgili kullanılan bir tehdit, bir araç olarak görülmektedir.

Dünyada her üç kadından birinin hayatı boyunca fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Bu orana ekonomik şiddet ve psikolojik şiddet dahil edildiğinde etkilenen kadın sayısının çok daha fazla olduğu bilinmektedir. Birleşmiş Milletlerin 2021 yılında yayımladığı raporuna göre 45 bin kadın,

yakın partneri ya da kendi ailelerinden biri tarafından öldürülmüştür. Birleşmiş Milletler kadın kuruluşu olan 'UN WOMEN' 2023 yılında tüm dünyada her 10 dakikada bir eşleri ve aile üyelerinin bir kadını veya kız çocuğunu kasten öldürdüğü bildirmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet krizinin acil bir durum olduğunu ve kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetin bahanesi olmadığını belirtmektedir. 1995 yılında IV. Dünya Kadın Kongresi'nde yayımlanan Pekin Deklarasyonu'nun 30. yıldönümüne yaklaşırken, her yıl 25 Kasım'dan itibaren ele alınan "16 Günlük Aktivizm" döneminin, ülkelerin verdikleri taahhütleri canlandırmak, karar vericilerin hesap vermesi ve eylem çağrısı yapmak için bir fırsat olduğunu, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik ülkelerin adım atmaları için planlar oluşturmalarının gerekliliğini vurgulamaktadır.

*Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü ve Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ORCID No.:0000-0003-0650-2952)

Geliş Tarihi / Received : 01.11.2024
Kabul Tarihi / Accepted : 28.11.2024

Türkiye kadına yönelik şiddette OECD ülkeleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Ülkemizde şu anda sosyal medyada veya haberlerde her gün bir ya da birden fazla kadın cinayeti haberini üzümlere işitmekteyiz. Türkiye’de 2023 yılında 417 kadın, 2024 yılı Kasım ayına kadar 397 kadın, önlenemez bir neden olan kadına yönelik şiddet sonucu öldürülmüştür. Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 2014 yılında ulusal düzeyde en son yapılmış olan Kadına Yönelik Şiddet Araştırması’na göre; %16’sı “ağır” şiddet olmak üzere, her üç kadından birinin (%35,5) eşinden fiziksel şiddet gördüğü, %38’inin ise fiziksel ve/veya cinsel şiddet gördüğü bilinmektedir.

Bu kapsamda bu dosya ile Türkiye’de kadına yönelik şiddeti yaratan toplumsal ve politik süreçler incelenirken, muhafazakârlık ile neoliberalizmin etkileşiminin bir ürünü olarak neoliberal politikaların yol açtığı, kadın bedeni üzerindeki çok katlı tahakküm, denetim ve baskı biçimleri ortaya konmuştur. Bu bağlamda, kadın bedenine yönelik üreme politikaları, feminist biyoetik yaklaşımla üreme teknolojileri, kadın bedenine yönelik estetik/kozmetik

girişimler incelenmiştir. Ayrıca, kadına yönelik şiddetin hukuksal boyutu tartışılırken, kadınların adalete erişimindeki yapısal engeller ve yapısal adaletsizlik konuları da ele alınmıştır. Kadına yönelik şiddetin nedenlerinin, şiddetin farklı türlerinin; fiziksel, psikolojik şiddetin içinde değerlendirilebilecek bezdirinin (mobing), ekonomik ve cinsel şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri, kadına yönelik şiddetin sağlık etkileriyle birlikte ortaya konmuştur. Ayrıca, bu dosya kapsamında; cinsel taciz ve şiddeti önleme konusunda iyi uygulama örnekleri olarak TTB Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu’nun, Üniversitelerin Cinsel Taciz Önleme Birimleri’nin ve sığınma evleri ile birlikte yerel yönetimlerin bu konudaki çalışmaları paylaşılmıştır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının güçlenmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir yaklaşımla yapılması gerekenler ve özenle planlanmış politikalara olan ihtiyaç ortaya konmuştur.

Dosyaya katkı sağlayan tüm yazarlarımıza okurlarımızın huzurlarında teşekkür ediyor, iyi okumalar diliyoruz.